

DOMONKOSI ÁGNES
Eszterházy Károly Egyetem
domonkosi.agnes@uni-eszterhazy.hu

**„Én vagyok én, te vagy te, ki a számár?”
A társas deixis műveleteinek reflektáltsága és a humor¹**

Az előadás célja internetes és hétköznapi társalgásokból gyűjtött példák, illetve egy internetes mémszöveg részletes elemzése révén annak bemutatása, hogy a személyek és személyközi viszonyok nyelvi konstruálásának reflektáltsága hogyan válhat a humor forrásává (Domonkosi 2018).

A társas deixis kategóriájába tartozó nyelvi műveletek (vö. Tátrai 2011) egyrészt jelölik a résztvevői szerepeket (személydeixis), másrészt jelölhetik a résztvevők közötti viszonyt jellegét (attitűddeixis) is (Verschueren 1999). E műveletek közé tartoznak a személyjelölés változatai, a tegezés és a nemtegezés kettőssége, a megszólítások, címek, rangok, tiszteleti kifejezések használata, a beszélő, a címzett, illetve a referenciális jelenet szereplőinek nyelvi megjelölése is. A résztvevői szerepek és a résztvevői viszonyok konstruálásának módja igen gyakran tematizálódik, válik a nyelvi reflexió tárgyává, a konkrét diskurzusokban, illetve a nyelvhasználatot tematizáló tágabb diszkurzív környezetben is (Domonkosi 2019).

Az elemzett példák rámutatnak, hogy a konkrét interakcióban megvalósuló, humorossá váló reflexiók tipikusan a társas közelítés eszközei. A részletesen elemzett mém egy fiktív, humoros, internetes társalgás, amelynek értelmezése illusztrálja, hogy a társas viszonyok nyelvi alakításában, hogyan aknázhatók ki a társas deixis lehetőségei.

Kulcsszavak: társas deixis, megszólítás, nyelvi reflexió, személyközi viszonyok alakítása

Irodalom

- Domonkosi Ágnes 2018. A megszólítás mint humorforrás. In Nemesi Attila László – T. Litovkina Anna – Barta Zsuzsanna – Barta Péter (szerk.): *Humorstílusok és -stratégiák*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 364–375.
- Domonkosi Ágnes 2019. A kutatásról a tanácsadásig, az illemtantól az adatokig – diskurzusok a nyelvi kapcsolattartásról. *Filológia* 10/1–2: 77–85.
- Tátrai Szilárd 2011. *Bevezetés a pragmatikába*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Verschueren, Jef 1999. *Understanding pragmatics*. London–NY–Sydney–Auckland: Arnold.

¹ A kutatást a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj és az ÚNKP-19-4-EKE-1 pályázata támogatta.